

През първата половина на 2021 г. в Националната система за ранно предупреждение е постъпила информация за 8 нови психоактивни вещества (установени за първи път на територията на страната) от групата на синтетичните канабиноиди. Едно от тези вещества е с първа идентификация и за Европа.

През 2021 г. е направена една промяна в списъка на Наредбата за реда за класифициране на растенията и веществата като наркотични, в резултат на която в списъците е включено едно ново вещество.

През първата половина на 2021 г. официално са докладвани 25 нови психоактивни вещества, регистрирани за първи път в Европейската система за ранно предупреждение за нови психоактивни вещества.

На европейско ниво под интензивен мониторинг от EMCDDA към 29 юли 2021 г. са поставени 22 нови психоактивни вещества.

БРОЙ 7 / 2021

Информационен бюлетин

за нови психоактивни вещества

Съдържание:

Новини

Нови психоактивни вещества, идентифицирани в България през първата половина на 2021 г.	2
Нови психоактивни вещества, установени за първи път на територията на България през първата половина на 2021 г.	3
Ново психоактивно вещество, поставено под контрол в България през 2021 г.	4
Нови психоактивни вещества, идентифицирани в Европа през първата половина на 2021 г.	4
Нови психоактивни вещества под интензивен мониторинг от EMCDDA през 2021 г.	5

Внимание

Под наблюдение: 5F-3,5-AB-PFUPPYCA	6
Фалшифициране на нелегални опиоиди с нови бензодиазепини (познати като „бензо-допинг“) в Канада	7
Таблетки „Tesla“ с високо съдържание на DOC (2,5-диметокси-4-хлорамфетамин) продавани като 2C-B в Нидерландия	8

На фокус

Фенибут	9
Световен доклад за наркотици 2021 г.	10

Изготвил:

Ина Методиева

Редактор:

Александър Панайотов, дс

Н О В И Н И

Нови психоактивни вещества, идентифицирани в България през първата половина на 2021 г.

През първата половина на 2021 година в България са **идентифицирани 33 нови психоактивни вещества в 1561 отделни случая на изземване**, което представлява значителен скок в сравнение със случаите регистрирани през първата половина на 2020 г. (10 нови психоактивни вещества в 115 отделни случая на изземване). Общо тегло на иззетите нови психоактивни вещества в периода януари-юни 2021 г. е 11471,71 грама, а за същия период през 2020 г. – 7964,77 грама.

Аналогично на предходните години синтетичните канабиноиди остават най-голяма група нови психоактивни вещества, идентифицирани в България по отношение на броя на случаите и количество – 22 вещества, в 1548 случая, общо 9466,22 грама.

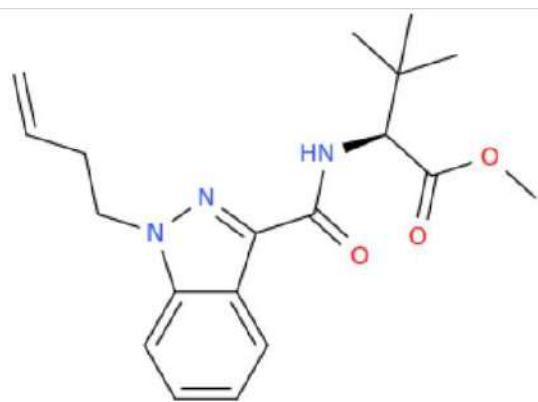
Най-често идентифицираният синтетичен канабиноид през този период е MDMB-4en-PINACA (MDMB-PENINACA). Докладван е, както в самостоятелна форма, така и в смес с други канабиноиди. Регистриран е за първи път в България в началото на 2020 г., а през септември същата година е поставен под контрол съгласно Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП).

Наблюдава се тенденция на увеличаване на случаите с идентифициран ADB-BUTINACA (294 случая през първата половина на 2021 г.), който беше регистриран за първи път на нелегалния пазар на наркотици в страната през 2020 г., в едва три отделни случаи.

Трябва да се отбележи и нарастване в броя на регистрирани случаи с веществата – 5F-MDMB-PICA, 4F-MDMB-BINACA и 5F-EDMB-PICA (докладван за първи път на територията на страната през 2020 г.).

Към общия брой случаи на идентифицирани синтетични канабиноиди (22) са включени и тези, които са установени за първи път през 2021 г., като през първата половина на годината техният брой е 8, едно от тях вече е поставено под контрол съгласно вътрешното ни законодателство.

Един от докладваните нови синтетични канабиноиди в България през първите шест месеца на 2021 г. е първи и за Европа, а именно **MDMB-3en-BUTINACA**. Веществото е открито в прахообразно субстанция от 10,84 грама, в гр. Варна. Към момента същото не е поставено под контрол.

MDMB-3en-BUTINACA

Освен синтетични канабиноиди, през първата половина на 2021 г. са идентифицирани и 11 вещества от групите на: катионите (4), арилциксохексилламините (3), арилалкиламините (1), опиоидите (1), бензодиазепините (1) и други (1).

НОВИНИ

Нови психоактивни вещества, установени за първи път на територията на България през първата половина на 2021 г.

През първата половина на 2021 г. в Националната система за ранно предупреждение е постъпила информация за 17 нови психоактивни вещества, установени за първи път на територията на страната, едно от които е установено за първи път и за Европа.

Наименование	Синоними	Група	Регистрирани за първи път в Европа
ADB-4en-PINACA	<i>MDMB-PENINACA</i>	Синтетични канабиноиди	Унгария -2021 г.
4F-ABUTINACA	<i>4F-ABINACA, 4F-AKB48</i>	Синтетични канабиноиди	Швеция-2020 г.
5CI-AB-PINACA	<i>4CN-BINACA-ADB</i>	Синтетични канабиноиди	Гърция-2017 г.
ADB-PINACA		Синтетични канабиноиди	Англия-2013 г.
5F-3,5-PFUPPYCA	<i>5-fluoro AB-FUPPYCA, AZ-037</i>	Синтетични канабиноиди	Словения -2017 г.
MDMB-3en-BUTINACA		Синтетични канабиноиди	България-2021 г.
CUMYL-4CN-BINACA		Синтетични канабиноиди	Унгария-2016 г.
CP 47, 497		Синтетични канабиноиди	Австрия-2012 г.
Десхлорокетамин	<i>DCK</i>	Арилцикло-хексиламини	Англия-2015 г.
Етилдесхлорокетамин	<i>O-PCE</i>	Арилцикло-хексиламини	Франция-2016 г.
2- флуородесхлорокетамин	<i>2-FDCK</i>	Арилцикло-хексиламини	Испания-2016 г.
3-метилметкатинон	<i>3-MMC</i>	Катинони	Швеция-2012 г.
4-хлорометкатинон	<i>4-CMC, клефедрон</i>	Катинони	Белгия-2014 г.
3-хлорометкатинон	<i>3-CMC</i>	Катинони	Швеция-2014 г.
6 APB		Арилалкиламини	Унгария-2014 г.
етизолам		Бензодиазепини	Англия-2011 г.
3- флуорофенметразин	<i>3-FPM</i>	Други	Унгария-2014 г.

Източник: Система за ранно предупреждение за нови психоактивни вещества, НФЦ

От посочените по-горе вещества CUMYL-4CN-BINACA, CP 47, 497, 4-CMC и етизолам са поставени под контрол съгласно вътрешното ни законодателство. Останалите могат да се разглеждат като химични аналози на познати и поставени вече под контрол нови психоактивни вещества.

Н О В И Н И

Ново психоактивно вещество, поставено под контрол в България през първата половина на 2021 г. (Изотонитазен)

През първата половина на 2021 г., е направена една промяна в списъка на Наредбата за реда за класифициране на растенията и веществата като наркотични, в резултат на която в **Списък I** е включено **1 ново вещество**.

С постановление № 195 от **11 юни 2021 г.** за изменение и допълнение на Наредбата за реда за класифициране на растенията и веществата като наркотични, приета с Постановление № 293 на Министерски съвет от 2011 г., под контрол в Списък I – „Растения и вещества с висока степен на риск за общественото здраве поради вредния ефект от злоупотребата с тях“, е поставено **1** ново психоактивно вещество, а именно **Изотонитазен** (*N,N*-диетил-2-[[4-(1-метилетокси) фенил] метил]-5-нитро-1*H*-бензимидазол-1-етанамин).

Изотонитазен е синтетичен опиоиден аналгетик, който беше поставен под интензивно наблюдение от Европейският център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите (EMCDDA) през февруари 2020 г. В България няма регистриран случай с наличие на изотонитазен.

Н О В И Н И

Нови психоактивни вещества, идентифицирани в Европа през първата половина на 2021 г.

25 нови психоактивни вещества са докладвани официално в Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите (EMCDDA) от страните членки, разпределени по групи, както следва:

- ✓ **Арилалкиламини** (1): 2C-T-21.
- ✓ **Арилциклохексиламини** (3): 3-Me-PCP; 3-Cl-PCP; деоксиметоксетамин.
- ✓ **Катинони** (2): α -D2PV; 4F-3-метил- α -PHP.
- ✓ **Опиоиди** (4): етонитазепин; бутонитазен; протонитазен; 4-(трифлорометил) U-47700.
- ✓ **Синтетични канабиноиди** (5): ABO-4en-PINACA; CUMYL-NBMINACA; ADB – 4en-PINACA; CHM-MDMB-CHMINACA; EDMB-PINACA.
- ✓ **Триптамини** (3): BDMT; 4-НО-MALT; 5-хлоро-алфа-метилтриптамин.
- ✓ **Фенетиламини** (3): 4F-депренил; 3-метилметамфетамин; PEAP.
- ✓ **Други** (4): фенилпирацетам; 4Cl-MAR; 4Br-MAR; 1cP-AL-LAD.

В сравнение със същия период предходната 2020 г., броят им е завишен – от 17 нови психоактивни вещества през първата половина на 2020 г. до 25 през 2021 г. Съществена разлика се наблюдава в идентифицираните вещества от групите на триптамините и фенетиламините. Веществата от останалите групи остават сравнително непроменени – отново синтетичните канабиноиди и синтетичните опиоиди са преобладаващи.

НОВИНИ

Нови психоактивни вещества под интензивен мониторинг от EMCDDA през 2021 г.

Всички нови психоактивни вещества се наблюдават от EMCDDA в смисъла на официално уведомление. По време на наблюдаване на дадено вещество и неговото проследяване, EMCDDA може да идентифицира сигнали, които предполагат, че дадено ново психоактивно вещество може да доведе до сериозни вреди и рискове за общественото здраве. Такива вещества се поставят под интензивен мониторинг, така че да може по-добре да се наблюдават, разбират и оценяват рисковете, които веществото може да представлява.

На база четвърти Ситуационен доклад на EMCDDA, към 29.07.2021 г. в списъка на интензивно наблюдаваните вещества са поставени 22 такива.

Вещество	Дата на добавяне	Група
Изотонитазен	3.02.2020 г.	опиоид
MDMB-4en-PINACA	22.07.2020 г.	синтетичен канабиноид
4F-MDMB-BICA	8.09.2020 г.	синтетичен канабиноид
3-MMC	02.03.2021 г.	катинон
5F-EDMB-PICA	02.03.2021 г.	синтетичен канабиноид
5F-EMB-PICA	02.03.2021 г.	синтетичен канабиноид
6-BR-DMPEA	02.03.2021 г.	фенетиламин
Брорфин	02.03.2021 г.	опиоид
Бутонитазен	02.03.2021 г.	опиоид
Етазен	02.03.2021 г.	опиоид
Етонитазен	02.03.2021 г.	опиоид
Еутилон	02.03.2021 г.	катинон
Флуонитазен (флуонитазен)	02.03.2021 г.	опиоид
Мефедрен	02.03.2021 г.	арилалкиламин
Метоксипропамин	02.03.2021 г.	арилциклохексиламин
Метокспропамин	02.03.2021 г.	арилциклохексиламин
Методеснитазен	02.03.2021 г.	опиоид
Метонитазен	02.03.2021 г.	опиоид
N-етилхептедрон	18.05.2021 г.	катинон
Протонитазен	20.05.2021 г.	опиоид
ADB-BUTINACA	29.07.2021 г.	синтетичен канабиноид
2-флуородесхлорокетамин (2-FDCK)	29.07.2021 г.	арилциклохексиламини

ВНИМАНИЕ

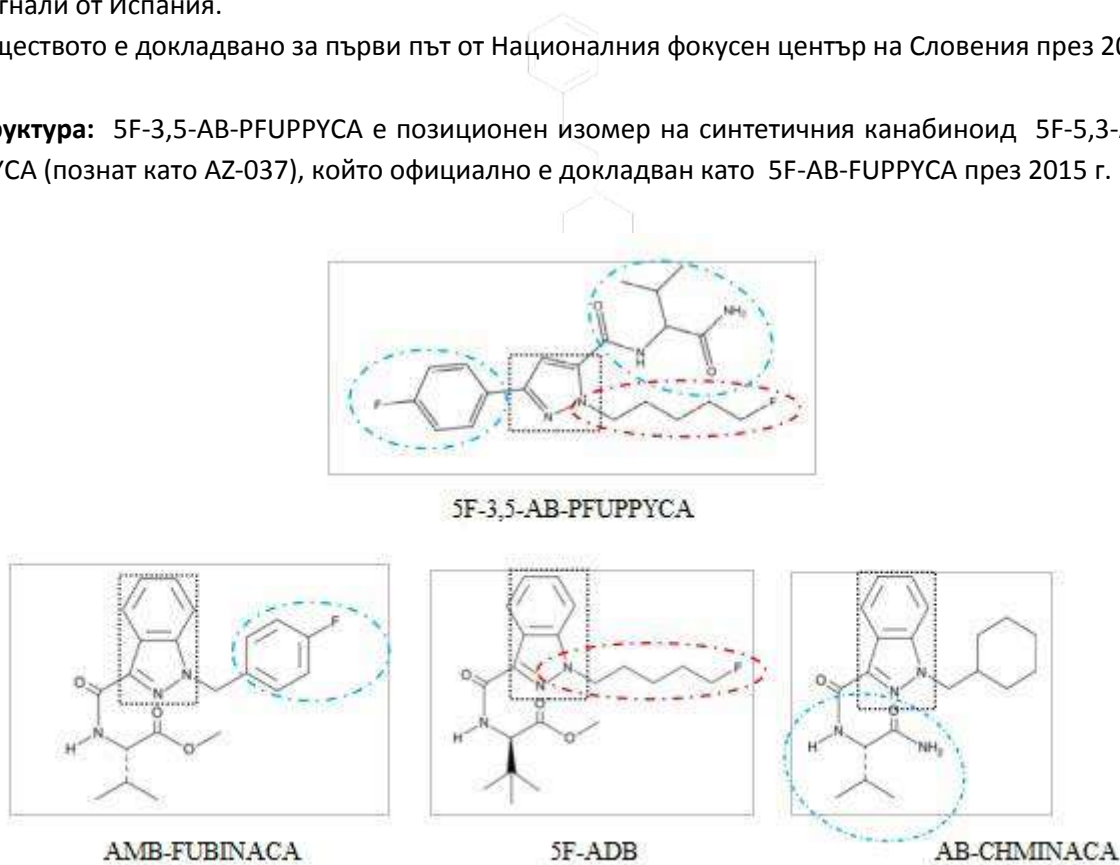
Под наблюдение: 5F-3,5-AB-PFUPPYCA

Произход: 5F-3,5-AB-PFUPPYCA (*N*-(1-карбамоил-2-метил-пропил)-2-(5-флуоропентил)-5-(4-флуорофенил)пиразол-3-карбоксамид) представлява ново психоактивно вещество от групата на **синтетичните канабиноиди**. Регистрирано е за първи път на територията на страната в гр. Хасково през месец май 2021 г., импрегнирано в растителна маса от 1,08 грама. Към настоящия момент то не е включено в списъците от Наредба за реда за класифициране на растенията и веществата като наркотични във връзка с чл. 3, ал. 2 от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП).

В Европа веществото 5F-3,5-AB-PFUPPYCA е идентифицирано за първи път в две проби, представляващи прахообразно вещество с тегло 0,1 и 1,0 грама. Първата проба е получена като „безплатен подарък“ към съединение рекламирано и поръчано като „AZ-037“ и е било получено на 7 Септември 2016 г. Втората проба е закупена след това, през 2017 г. И двете проби са пристигнали от Испания.

Веществото е докладвано за първи път от Националния фокусен център на Словения през 2017 г.

Структура: 5F-3,5-AB-PFUPPYCA е позиционен изомер на синтетичния канабиноид 5F-5,3-AB-PFUPPYCA (познат като AZ-037), който официално е докладван като 5F-AB-FUPPYCA през 2015 г.

Фиг. 1. Структурни формули на 5F-3,5-AB-PFUPPYCA и синтетични канабиноиди от индазоловата група, включени в Списък I.

Аналози: 5F-3,5-AB-PFUPPYCA може да се разглежда като хибрид между структурите на включени в **Списък 1** вещества, каквито са: **AMB-FUBINACA** (Метил-2-{1-[(4-флуорофенил)метил]-1H-индазол-3-ил}формамидо-3-метилбутаноат), **5F-ADB** (Метил-2-{1-[(5-флуоропентил)-1H-индазол-3-ил] формамидо}-3,3-диметилбутаноат) и **AB-CHMINACA** (N-(1-амино-3-метил-1-оксобутан-2-ил)-1-(циклохексил-метил)-1H-индазол-3-карбоксамид). Налице е субституция (заместване) на централния хетероциклен фрагмент (**от индазол в пиразолен**), като с веществото AMB-FUBINACA имат общ страничен 4-флуорофенилов заместител, с 5F-ADB - 5-флуоропентилово заместител, а с веществото AB-CHMINACA – 3-карбоксамидния остатък (фиг.1).

От химическа гледна точка, веществото 5F-3,5-AB-PFUPPYCA се определя като класически структурен аналог, както по конституция (ред и начин на свързване на отделните атоми и атомни групи), така и по структурни елементи (основни функционални групи и заместители), размер на молекулата и стерични /пространствени/ характеристики.

Източник: Национален фокусен център за наркотици и наркомании

Фалшифициране на нелегални опиоиди с нови бензодиазепини (познати като „бензо-допинг“) в Канада

Службите за проверка на наркотици в Канада докладват за нарастване в броя на сигналите свързани с фалшифицирането на нелегални опиоиди с нови бензодиазепини. Познати като „бензо-допинг“ все повече нови бензодиазепини, като етизолам, са открити в комбинация с други субстанции, често продавани като фентанил или хероин. Съобщава се за увеличаване на броя случаи свързани с фатални и нефатални свръхдоза, в резултат на употребата на „бензо-допинг“.

Докато разпространението на тази форма на фалшиви опиоиди е сравнително неизвестно, скорошно проучване (за периода октомври 2018 г. – януари 2020 г.) във Ванкувър, Канада, сочи, че от 114 проби продадени като опиоиди, 16 (14,0%) съдържат нови психоактивни субстанции – бензодиазепини (обикновено етизолам) и фентанил.

Причините довели до този тип фалшифициране все още не са напълно изяснени. Предполага се, че бензодиазепините допринасят за повишаване или удължаване на действието на опиоидите, както и с контролиране на „фазата на спускане“ при интоксикацията с опиоиди. Също така е възможно бензодиазепините да са предпочитани, защото са евтини, лесно достъпни и същевременно дават сходен ефект с този на опиоидите, но на много по-ниска цена.

Бензодиазепини смесени с опиоиди представляват висок риск за човешкото здраве, като свръхдоза, а също така могат да причинят различни ефекти като сънливост, неясна реч, загуба на съзнание или памет.

Източник: Ситуационен доклад на EMCDDA (EWS), 2021 г.

Таблетки „Тесла“ с високо съдържание на ДОС, продавани като 2С-В в Нидерландия

2,5-диметокси-4-хлорамфетамин (ДОС) представлява хлоро-субституиран амфетамин и аналог на DOB (2,5-диметокси-бромамфетамин), който е поставен под контрол съгласно Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите, включен в Списък I – „Растения и вещества с висока степен на риск за общественото здраве, поради вредният ефект от злоупотреба с тях, забранени за приложение в хуманната и ветеринарната медицина” от Наредбата за реда за класифициране на растенията и веществата като наркотични. ДОС е достъпен на нелегалния пазар в Европа поне от 2001 г. и се среща импрегниран предимно в цветни картончета (малки квадратчета (0,5 см), част от обща по-голяма картина), подобно на LSD. Случаите свързани с него са с тежки и фатални отравяния.

Той е мощен халюциногенен наркотик, с продължително действие, характерен с това, че дори малки дози могат да предизвика цялостен ефект. Ефектите могат да продължат от 12 до 24 часа. Употребявали посочват реакции като: еуфория, засилени сетивни халюцинации, гадене, повръщане, панически атаки, възбуда, повишена енергия, задух, неравномерен сърдечен ритъм, параноя, объркване и безсъние.

Напоследък са регистрирани редица случаи в Нидерландия, на таблетки с лого на марката „Tesla” съдържащи високо съдържание на ДОС. В докладите е описано, че анализирани таблетки са предоставени за анализ през април 2021 г. и в тях е доказано високо наличие на ДОС. Същите са продавани на нелегалния пазар като 2С-В. Такива таблетки са идентифицирани на няколко различни места в Нидерландия и са свързани с остри отравяния, в някои случаи довели дори до хоспитализация.

Рискове.

ДОС е мощен 5-HT_{2A} рецепторен агонист с висок афинитет, ключов елемент за връзката с халюциногенните ефекти при човека. Потребителите може да не знаят, че приемат ДОС, тъй като, както стана ясно по-рано, много често той се продава като 2С-В. Действието при ДОС в началото е по-бавно, което може да доведе до приема на по-голяма доза и следователно да се увеличи риска от тежко отравяне. Освен това, на пазара се срещат таблетки с лого на „Tesla”, които съдържат MDMA (екстази). Подобни таблетки съдържащи висока концентрация на MDMA са докладвани в Европа през последните няколко години, включително и България.

ДОС се свързва със сериозни нежелани събития, включително смърт. Предоставени са клинични картини, свързани с интоксикации, включително възбуда, агресивно поведение, халюцинации, тахикардия, гърчове и хипертермия. В един от клиничните случаи е посочено продължителност на действието 33 часа.

Източник: Ситуационен доклад на EMCDDA (EWS), 2021 г.

НА ФОКУС Фенибут

Фенибут (*β-фенил-γ-аминобутирова киселина*) е вещество, производно на естествения инхибитор невротрансмитер γ -аминобутирова киселина (GABA) и действа като депресант върху централната нервна система. Той е разрешен като лекарство в Русия и се използва при лечение на тревожност, безсъние и алкохолизъм. За първи път е предложен като наркотично вещество от Швеция през март 2012 г. Продава се онлайн като „хранителна добавка“, „nootropic“ и „изследователски химикал“.

От 2015 г. се наблюдава рязко увеличаване на броя случаи свързани с отравяне с фенибут, които се съобщават от Съединените Американски Щати. Въз основа на информацията от 1 320 измервания, често споменавани неблагоприятни ефекти върху здравето включват: сънливост или летаргия (29%), възбуда (30,4%), тахикардия (21,9%) и конвулсии (21,3%). Регистрирани са състояния на кома в 80 случая (6,1%).

Доклади описващи отравяне с фенибут отбелязват, че при пациентите се наблюдава различна степен на промени в психичния статус – от незначителни реакции до симптоми на силна възбуда. Също така докладите подчертават потенциала на фенибут да произвежда симптоми, съответстващи на физическа зависимост и пристрастяване.

През последните няколко години се наблюдава завишаване на броя случаи с фенибут в Европа, като особено внимание представляват количествата, в които се среща. Някои от докладваните случаи в EMCDDA са мащабни, докато в други фенибут е продаван фалшиво, например като хиалуронова киселина.

Поради зачестилите случаи с фенибут, както и свободната му продажба онлайн под различни наименования е важно да се следи внимателно неговото развитие, за да се разберат своевременно рисковете от това вещество в Европа.

Източник: Ситуационен доклад на EMCDDA (EWS), 2021 г.

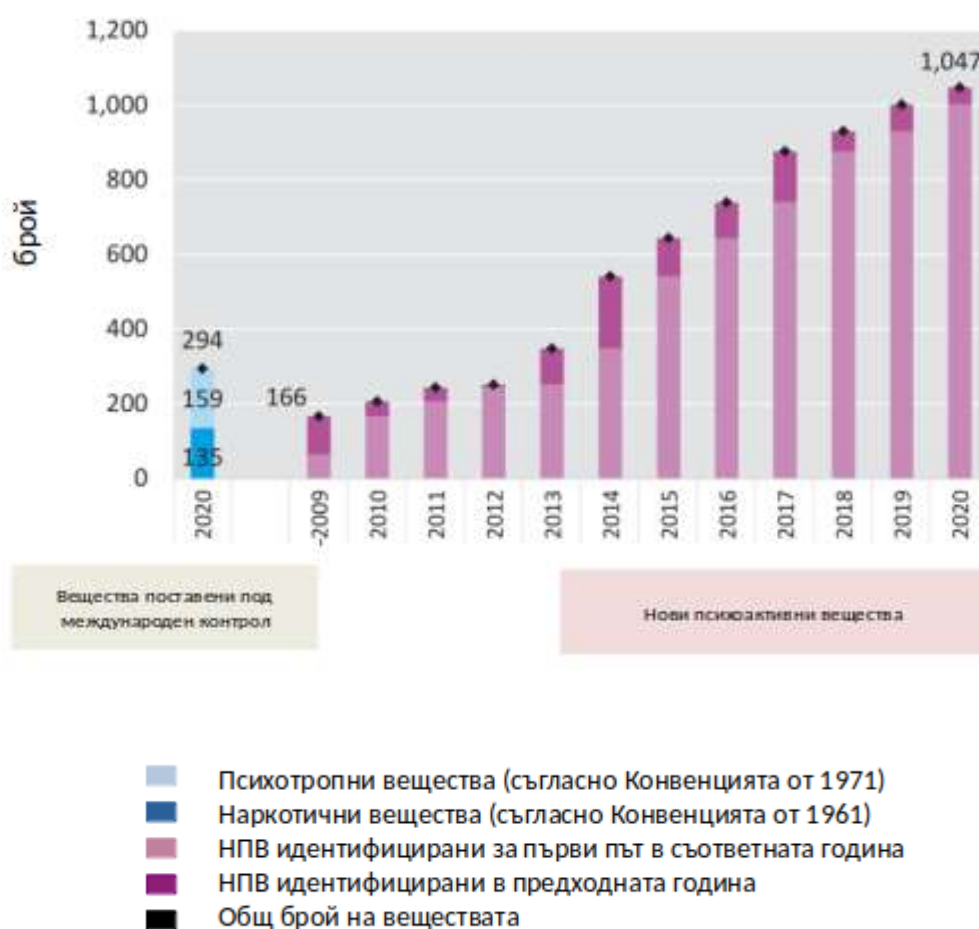
НА Ф О К У С

Световен доклад за наркотиците 2021 г. – новите психоактивни вещества в глобален мащаб

Броят на новите психоактивни вещества, идентифицирани на глобално ниво и посочени в данните от Световния доклад за наркотиците 2021 г., изготвен от Службата на ООН по наркотиците и престъпността (UNODC), остава стабилен – около 500 НПВ за година (541 през 2019 г.).

До края на 2020 г. Комисията за наркотични вещества постави още **две** нови вещества под контрол съгласно Единната конвенция за наркотиците от 1961 г., изменена с Протокол от 1972 г. и още **десет** вещества съгласно конвенцията за психотропните вещества от 1971 г., като по този начин общият брой на психоактивни вещества поставени под международен контрол се повиши от 282 до 294 в края на 2020 г. За сравнение, броят на новите психоактивни вещества, идентифицирани от властите в световен мащаб и докладван на UNODC е вече три пъти повече от тази цифра, като броят им достига **1047 през декември 2020 г.**, в сравнение с 950 през 2019 г., 892 през декември 2018 г. и 166 през 2009 г. (фиг.2).

Фиг.2. Брой на международно контролираните наркотични вещества през 2020 г. и НПВ идентифицирани в световен мащаб в периода 2009 – 2020 г.

За разлика от сравнително постоянната тенденцията при познатите на пазара нови психоактивни вещества, при **докладваните за първи път**, се наблюдава промяна, а именно в намаляващия брой – от **213** до **71** между 2013 г. и 2019 г. (фиг. 3) Предполага се, че причините за това се крият в националния и международен контрол, които бележат успех в намаляването на разпространението на нови психоактивни вещества. Част от мерките в някои от по-развитите страни (като Австралия, Германия и Англия) са свързани с приемане на общо законодателство, обхващащо възможните бъдещи варианти на контрол на веществата. Други използват законодателство (Канада и САЩ) по-строго, отколкото в миналото, позволяващо на съдилищата да определят дали веществата имат структура и ефекти, подобни на други вещества, вече поставени под контрол. Посока, в която се движи и законодателството в България.

Фиг.3. Брой нови психоактивни вещества докладвани **за първи път** в периода 2009 – 2019 г.

В периода 2015 – 2019 г. най-често идентифицираните нови психоактивни вещества са стимуланти (предимно катинони и фенетиламини), следвани от синтетични канабиноиди, халюциногени (триптамини) и опиоиди (най-често аналози на фентанил). И докато на пазара на наркотици се наблюдава спад в броя на случаите със синтетични канабиноиди в последните години, то броят на случаите с катинони и фенетиламини остава стабилен. Броят на случаите с триптамини и други нови психоактивни вещества (включително опиоиди) показват повишаване.

Данните сочат, че **проблеми с нови психоактивни вещества все повече започват да се наблюдават в по-бедните райони, където още не е изградена добра система за контрол**. Пример за това е Африка, където количеството на нови психоактивни вещества за година нараства значително – от 1 кг през 2015 г. до 828 кг през 2019 г. Подобна е и ситуацията в Централна и Южна Америка с прираст в количествата от 60 кг до 641 кг за същия период.

НА Ф О К У С

Световен доклад за наркотиците 2021 г. – намаляване на количествата синтетични нови психоактивни вещества, иззети през последните години, успоредно с географските промени на пазарите

Данните за изземванията, докладвани пред последната година, предполагат продължаващи промени на пазарите на нови психоактивни вещества, както по отношение на най-иззетите вещества, така и по отношение на страните, в които се извършват изземвания.

Тенденциите при изземванията показват подчертано увеличение на иззетите количества след 2000 г. и рязко намаляване в периода 2015 – 2019 г., като само в количеството на иззетите фенетиламини се отчита увеличение през периода 2015 – 2019 г., в допълнение към синтетичните опиоиди.

Промени в броя на иззетите случаи

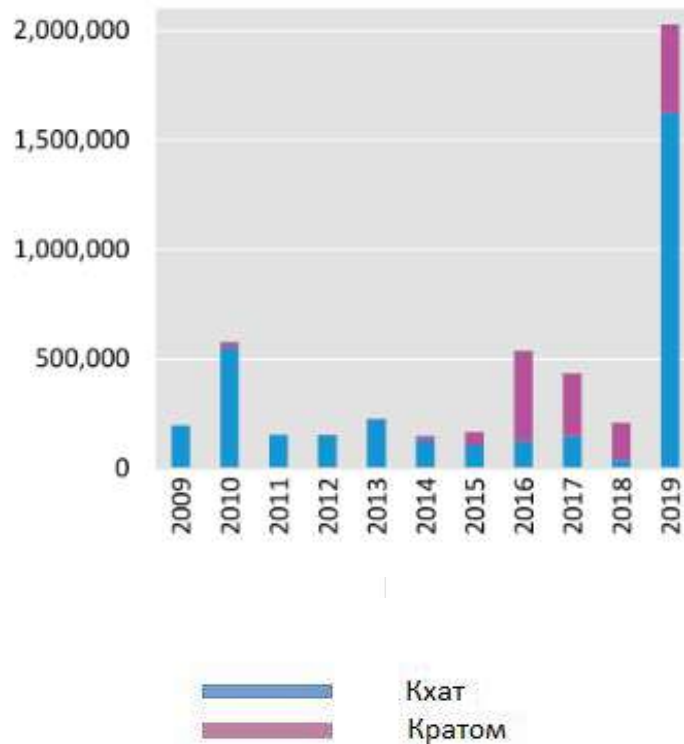
През годините се наблюдава географско разширяване в трафика на нови психоактивни вещества, като държавите докладващи изземвания нараства от **21 през 2009 г.** до около **50 след 2016 г.**, като центъра на глобалния пазар на нови психоактивни вещества изглежда се измества от Северна Америка и Западна и Централна Европа (където за първи път се появяват) към други региони. В периода 2009 – 2012 г., **63%** от всички страни, които докладват наличие на нови психоактивни вещества (с изключение на кетамини) са локализирани в Северна Америка и Западна и Централна Европа. Към 2016 – 2019 г. броят им пада до **41 %**, като все повече нови психоактивни вещества започват да се докладват от Азия (от 4 страни в периода 2009 – 2012 г. до 14 в периода 2016 – 2019 г.), Африка (от нито една страна до 4) и Латинска Америка (от нито една страна до 2). За сравнение съотношението на синтетични нови психоактивни вещества на глобално ниво, иззети в Северна Америка и Западна и Централна Европа в периодите от 2009 – 2012 г. и 2016 – 2019 г. е 92% към 72%. Същевременно съотношението на иззетото количество нови психоактивни вещества в Азия (спрямо глобалното иззето количество) нараства от 38% в периода 2009 – 2012 г. до 43% в периода 2016 – 2019 г., в Източна Европа нараства от 1% до 7%, в Югоизточна Европа – от 1% до 4% и в Африка от 0 до 2%. За разлика от тях, делът на иззетите случаи в Океания (най-вече Австралия) намалява бавно от 3% до 2%, за същия период.

Промени в иззетите количества

Промени се наблюдават и по отношение на иззети количества в периода 2015 – 2019 г. В Северна Америка и Европа, аналогично на намаляващия брой иззети случаи намалява и количеството, за разлика от рязкото покачване, докладвано от Африка (от <1 кг. до 828 кг.), Океания (от 127 кг до 1516 кг), Централна и Южна Америка (от 60 кг до 641 кг) и в някои региони на Азия (от 276 кг до 647 кг в Южна Азия и от 0-151 кг Югозападна Азия). **Най-голямо иззето количество нови психоактивни вещества, идентифицирано през 2019 г., е докладвано от страните от Източна и Югоизточна Азия – 10,5 тона (фиг.4).**

Фиг.4. Изземвания на нови психоактивни вещества (в килограми) в световен мащаб в периода 2009 – 2019 г.

Нови психоактивни вещества на растителна основа

Синтетични нови психоактивни вещества

Източник: Световен доклад за наркотиците 2021 г., UNODC.

През 2019 г. най-много нови психоактивни вещества, в зависимост от теглото, са иззети в Китай, последвана от Австралия, Малайзия, Тайланд, Мианмар и Египет. В Австралия иззетите нови психоактивни вещества са предимно от групата на фенетиламините, докато в Китай, Малайзия, Тайланд и Мианмар са от групата на кетамините. За разлика от ситуацията през 2017 г., когато най-много нови психоактивни вещества са регистрирани в САЩ (предимно синтетични канабиноиди), Китай (предимно кетамини) и Руската Федерация (предимно синтетични катинони, в частност диметилкетамин).

Промените в световния пазар на нови психоактивни вещества по отделните групи могат да бъдат обобщени по следния начин:

Синтетични канабиноиди. За разлика от предишните години, когато най-много случаи са докладвани от Северна Америка, Западна и Централна Европа и Австралия, то през 2019 г., най-многобройни са случаите регистрирани в Египет, Турция и Руска Федерация.

Синтетични катинони. Ако в предишните години Руска Федерация отчиташе най-много случаи на изземване на синтетични катинони, то през 2019 г., най-голямо количество синтетични катинони е докладвано от Индонезия и Хонг Конг, Китай.

Триптамини. Обикновено най-големите брой и количества иззети триптамини се отчитат в Австралия и някои държави в Европа и Америка, но през 2019 г. ситуацията се променя и проби от триптамини са докладвани само от една държава в Европа – Румъния.

Пиперазини. Макар основният трафик да е от Океания, в частност Нова Зеландия към Европа и Северна Америка, през 2019 г. пиперазини са докладвани само от Канада и Чехия.

Кетамини. Най-голямо количество през 2019 г. е докладвано основно от Източна и Югоизточна Азия.

Тези географски промени най-вероятно са свързани с това, че новите психоактивни вещества не са успели да създадат свой собствен значителен пазар на Запад, където първоначално са се появили. Най-вероятно са били привлекателни само докато са били възприемани като нови легални алтернативи на други наркотици. С увеличаването на националния и международния контрол на пазара на нови психоактивни вещества, тяхната привлекателност може да е отпаднала. Друга причина може да се дължи на това, че някои нови психоактивни вещества остават на пазарите на лекарства в Северна Америка и Европа и все още представляват предизвикателство за общественото здраве, особено, когато са продавани под същото име като традиционните лекарства или смесени с контролирани лекарства. Въпреки това, към днешна дата няма нито едно ново психоактивно вещество, което да е поставено под национален или международен контрол и да е създадо свой собствен значителен пазар, който е сравним по размер с пазарите за търговия на традиционните наркотични вещества.

Източник: Световен доклад за наркотиците 2021 г., UNODC.

НА Ф О К У С

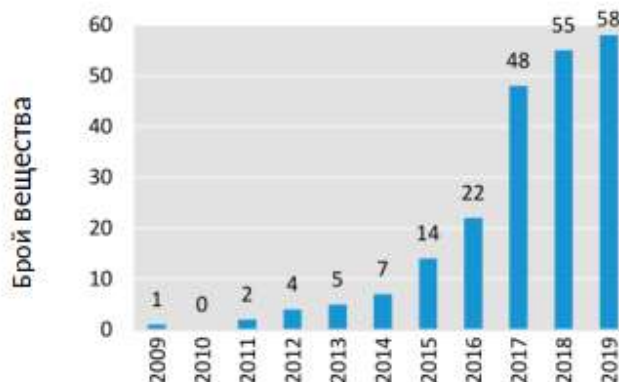
Световен доклад за наркотиците 2021 г. – новите психоактивни вещества от групата на опиоидите

През 2019 г. около 62 милиона хора употребяват опиоиди с немедицински цели, което отговаря на 1,2% от населението. Северна Америка е страната с най-висок процент на употребяващи (3,6%), а Европа – най-нисък (0,8%). Броят на употребяващите се е увеличил двойно пред последното десетилетие. Приблизително 50 000 човека годишно са умрели от свръхдоза с опиоиди в Северна Америка през 2019 г., което е почти двойно в сравнение с 2010 г.

Противно на общата оценка за синтетичните канабиноиди на пазара в световен мащаб, от където е видно, че броят им през периода 2015 – 2019 г. намалява, то броят на докладваните случаи на нови психоактивни вещества с опиоиден ефект се увеличава. Докладите сочат, че броят им се е повишил от 1 вещество през 2009 г. до 14 през 2015 г. и 58 през 2019 г.

Основен проблем за властите в редица страни продължава да бъде появата на нови синтетични опиоиди (най-често аналози на фентанил). В Северна Америка и в по-малка степен в Европа, те все още представляват особено мощни и вредни вещества, които водят до увеличаване на броя на смъртни случаи от предозиране. Броят на държавите, които докладват случаи със синтетични опиоиди нараства – от 1 през 2009 г. до 33 през 2017 г., преди лекия спад на 29 държави през 2018 г. и 26 през 2019 г. Държавите, които основно докладват такива случаи са локализирани в Северна Америка и Западна и Централна Европа. Разбира се има и няколко единични държави в Европа (Хърватия, Румъния, Руска Федерация, Украйна и Турция), Австралия, части от Азия (Китай, Грузия, Япония, Казахстан, Сингапур и Хонг Конг) и Южна Америка (Бразилия, Боливия, Чили и Колумбия).

Фиг.5 Нови психоактивни вещества с опиоиден ефект докладвани ежегодно в UNODC.

Напоследък се наблюдава тенденция в нарастване на интереса и към друга група нови психоактивни вещества с успокоителен и хипнотичен ефект, каквито са бензодиазепините. Новите психоактивни вещества от този тип най-често се продават на много ниска цена, опаковани като лекарствени препарати. Докладвани са от Европа като фалшиви лекарства, продавани от групировки свързани с предлагането на MDMA, LSD и кетамини.

Източник: Световен доклад за наркотиците 2021 г., UNODC.

СИСТЕМА ЗА РАННО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ EARLY WARNING SYSTEM

Системата за ранно предупреждение "Early Warning System" има за цел да създаде механизъм за бърз обмен на информация относно производството, разпространението, употребата и рисковете, свързани с появяващи се нови видове психоактивни вещества и нови начини на употреба.

Според основните дефиниции, с които работи Системата "ново психоактивно вещество" е ново наркотично вещество или ново психотропно вещество в чиста форма или като съставна част от определена психоактивна субстанция – препарат. Системата за ранно предупреждение се отнася до вещества:

- които не са включени в Конвенцията на Обединените нации за наркотичните вещества (1961), които представляват опасност за общественото здраве, сравнима с веществата, посочени в приложения I, II или IV
- които не са включени в Конвенцията на Обединените нации за психотропните вещества (1971), които представляват опасност за общественото здраве, сравнима с веществата, посочени в приложения I, II или IV.

Тя засяга крайни продукти, като се отнася и до лекарствени средства от ветеринарната и хуманитарната медицина.

Повече информация за ситуацията с новите психоактивни вещества в нашата страна може да откриете в Годишен доклад по проблемите, свързани с наркотиците и наркоманиите в България 2020 г.

Издава:

Национален фокусен център за наркотици и наркомании
www.nfp-drugs.bg
www.ews-nfp.bg
 Дирекция „Психично здраве и превенция на зависимостите“
 Национален център по общественото здраве и анализи

За контакти:

София, 1431
 бул. „Акад. Иван Е. Гешов“ № 15
 тел.: 02 832 6137
 e-mail: office@nfp-drugs.bg